

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/194034,Poszukiwania-szczatkow-Alojzego-Kocmana-na-cmentarzu-parafialnym-Jeruzalem-w-Rac.html>
02.03.2026, 01:11

Poszukiwania szczątków Alojzego Kocmana na cmentarzu parafialnym Jeruzalem w Raciborzu

W dniach 13-14 listopada br. zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN przeprowadził prace poszukiwawcze na cmentarzu parafialnym Jeruzalem w Raciborzu. Ich celem było potwierdzenie, czy grób istniejący w przekonaniu rodziny jako symboliczny jest rzeczywistym miejscem spoczynku śp. Alojzego Kocmana. W wyniku prac odkryto szczątki jednej osoby, które zostaną poddane dalszym oględzinom antropologicznym i identyfikacji genetycznej.

Alojzy Kocman, syn Franciszka i Anny Baron urodził się 26 maja 1906 r. w Międzyrzeczu Dolnym. Z zawodu był tokarzem. Od 1936 roku prowadził gospodę „Na Pikietach” w Cieszynie Bobrku, która pełniła także funkcję domu kultury polskiej, m.in. organizowała przedstawienia teatralne. Po wkroczeniu Niemców w 1939 roku na Górnym Śląsku powstawały samorządnie liczne organizacje podziemne. Do początku 1940 roku udało się je podporządkować por. Józefowi Korolowi ps. „Starosta”, komendantowi Okręgu Śląskiego Służby Zwycięstwu Polski/Związku Walki Zbrojnej. Jedną z nich była działająca w na Śląsku Cieszyńskim Tajna Organizacja Wojskowa, której w Cieszynie przewodził znany pisarz, dr Paweł Musioł, mianowany przez Korolę inspektorem cieszyńskim SZP/ZWZ. Adiutantem inspektora był Franciszek Potysz ps. „Żmija”, „Sztwiertnia”, rówieśnik i znajomy Alojzego Kocmana, którego już w 1939 roku namówił on do konspiracji i odebrał od niego przysięgę. Karczma „Na Pikietach” służyła odtąd za miejsce spotkań członków organizacji, w tym sztabu. Gospodarz wykonywał także zlecone mu zadania, np. przekazywał pieniądze rodzinom aresztowanych, przechowywał blankiety tzw. „palcówki” do fałszowania dokumentów. Ukrył także powielacz, który służył m.in. miejscowemu Związkowi Odwetu (w ramach ZWZ) do drukowania odezw i ulotek, w tym – na długo przed Komendą Główną – niemieckojęzycznych, skierowanych do żołnierzy Wehrmachtu.

Po masowych aresztowaniach członków cieszyńskiego ZWZ na przełomie lat 1940 i 1941, Gestapo uzyskało zeznania obciążające Kocmana, co doprowadziło do jego aresztowania w lipcu 1941 roku. Po długim i brutalnym śledztwie w Cieszynie i Zwickau, 15 czerwca 1942 r. został skazany przez niemiecki Wyższy Sąd Krajowy w Katowicach na karę 6 lat ciężkiego więzienia. Alojzy Kocman zmarł w raciborskim więzieniu niedługo po wyroku 21 września 1942 r.

Mająca austriackie korzenie rodzina Kocmanów przeniosła się w XIX wieku z Wiednia na Śląsk Cieszyński, gdzie potomków wychowywano w duchu polskim. Starszy brat Alojzego, Franciszek, w latach 1914-1918 służył w Legionach Polskich.

